

Handläggare: Lena Alksten, Therese Lang
Telefon: 08-508 24 551, 08-508 24 506

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Anhörig/närståendepolicy för Stockholms stad äldreomsorg

Svar på remiss från kommunstyrelsen dnr 327-0194/2009

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens svar på remissen.
2. Omedelbar justering. Ärendet skickas därefter till KF/KS kansli.

Eva Bastling

Vik. stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Den 1 juli 2009 genomfördes en lagändring i Socialtjänstlagen, som tydliggör socialnämndens skyldighet att erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar och stödjer närstående.

Äldrenämnden har på uppdrag av kommunfullmäktige utarbetat ett förslag till anhörig-/närståendepolicy som ska vara vägledande för stadsdelsnämndernas arbete med att stödja anhöriga och närstående som vårdar en person som är 65 år eller äldre. Policyn omfattar såväl förhållningssätt, bemötande, som vilka stödinsatser som ska finnas att tillgå. I policyn betonas att anhöriga ska ses som en resurs och att deras erfarenheter och kunskaper ska tas tillvara.

Förvaltningen ställer sig positiv till äldreförvaltningens förslag. Många anhöriga gör en ovärderlig insats. Det är angeläget att stödinsatserna är likvärdiga över hela Stockholms stad och att medarbetarna har ett gemensamt förhållningssätt i kontakterna med anhöriga/närstående. Den stödplan som föreslås upprättas kommer att kunna fylla en viktig funktion i kontakten mellan anhörigkonsulent och den anhörige/närstående.

Bakgrund

Äldrenämnden har på uppdrag av kommunfullmäktige utarbetat ett förslag till anhörig/närståendepolicy för Stockholms stads äldreomsorg. Kommunstyrelsen har begärt yttrande över förslaget från samtliga stadsdelsnämnder samt från bland annat kommunstyrelsens handikappråd och Anhörigas Riksförbund.

Skyldighet att erbjuda anhörigstöd

Den 1 juli 2009 infördes en ändring i Socialtjänstlagen:

”Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder” (SoL 5 kap. 10 §).

Syftet med lagändringen är att tydliggöra socialnämndens skyldighet att erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar och stödjer närstående. I förarbetet påpekas betydelsen av stöd och erkännande till anhöriga och andra personer för det arbete de utför. Stödet regleras som en skyldighet för kommunen, men medför ingen rättighet för den enskilde. Socialstyrelsen har i samma regeringsbeslut fått i uppdrag att utarbeta vägledning till stöd för tillämpning av lagstiftningen. När vägledningen är klar, föreslår äldreförvaltningen att nya riktlinjer för dokumentation utformas och utbildning ges till berörda.

Anhörigvård

Anhörigvård är ett frivilligt åtagande för den anhörige. Det är den enskilde som ger sitt tillstånd till att anhöriga/närstående ska få vara delaktiga i hans/hennes vård och omsorg.

Anhörigstöd i Stockholms stad

I stadens äldreplan 2007 - 2011 anges att ”Det ska finnas ett varierat utbud av stöd- och hjälpinsatser till dem som vårdar anhöriga/närstående”.

I stadens riktlinjer för handläggning av ärenden, enligt SoL och LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade), framgår det att staden ska ge stöd och avlastning till dem som vårdar anhöriga/närstående. Stödet kan bestå av bland annat avgiftsfri avlösning i hemmet, med upp till fyra timmar per vecka. Informationen om vilket stöd och vilken hjälp som kan erbjudas ska vara enkel och lättillgänglig. Samråd med anhöriga/närstående ska ske, om möjligt, till exempel vid individuella vårdplaneringar.

Stadsdelsnämnderna har under de senaste åren utvecklat anhörigstödet bland annat genom stimulansmedel från Socialstyrelsen och Länsstyrelsen, för att utveckla

varaktiga stödformer till anhöriga. Skärholmens stadsdelsförvaltning har sökt och fått pengar från Länsstyrelsen och har anställt en anhörigkonsulent.

Ärendets beredning

Remissen har beretts av verksamhetscontrollers inom omsorgen om äldre och stöd till personer med funktionsnedsättning. Pensionärsrådet tar del av remissvaret vid sitt sammanträde den 15 april. Handikapprådet tar del av remissvaret vid sitt sammanträde den 6 maj.

Ärendet

Stadens anhörig-/närståendepolicy ska vara vägledande för stadsdelsnämndernas arbete med att ge stöd och hjälp till de anhöriga och närstående som vårdar en person som är 65 år eller äldre. Policyn omfattar såväl förhållningssätt, bemötande som vilka stödinsatser som ska finnas att tillgå.

Målgruppen

Den som behöver vård och omsorg avgör vem som är anhörig/närstående. Det kan vara personer inom familje- eller släktkretsen eller andra personer som på olika sätt står personen nära. Förslaget är att använda begreppet anhörig/närståendepolicy. Policyn omfattar alla som vårdar/hjälper en person som är 65 år eller äldre, oavsett släktskap eller relation. Även om den som vårdar är under 65 år men vårdar en person som är 65 år eller äldre ska äldreomsorgen tillgodose behovet.

Stödinsatser till anhöriga/närstående

I anhörig/närståendepolicyn anges vilka olika stödinsatser som ska erbjudas till anhöriga/närstående. Det ska finnas generella insatser, riktade och särskilda stödinsatser.

Policyn omfattar insatser för följande grupper:

- Alla anhöriga/närstående
- Anhöriga/närstående till äldre med hemtjänstinsatser i ordinärt boende
- Anhörigvårdare (personer som bor tillsammans med den enskilde)
- Anhöriga/närstående till personer som bor i vård- och omsorgsboende

Stödet ska vara individuellt anpassat, flexibelt och hålla en god kvalitet.

Anhöriga/närstående identifieras i samband med biståndshandläggning, vid upprättande av genomförandeplan samt vid kontakt med anhörigkonsulenter. Stödplan för den anhörige upprättas vid behov.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till äldreförvaltningens förslag till en övergripande anhörig/närståendepolicy. Det är angeläget att stödinsatserna är så likvärdiga som möjligt över hela staden och all personal har ett gemensamt förhållningssätt i kontakterna med anhöriga/närstående.

Anhöriga/närstående ska ses som en tillgång och en resurs och stödet som ges ska vara individuellt anpassat.

Förvaltningen vill särskilt framhålla att den stödplan som föreslås upprättas kommer att kunna fylla en viktig funktion i kontakten mellan anhörigkonsulent och anhörigvårdare/vårdtagare. Stödplanens utformning kan utvecklas. I stödplanen finns en rubrik under "Önskemål om stödinsatser" som heter "tekniska hjälpmedel." Det bör framgå tydligt vad biståndsbedömaren kan besluta om (trygghetslarm) och vad som landstinget ansvarar för.

Information och delaktighet är viktigt för alla anhöriga. I policyn bör det tydliggöras vad som är biståndsbedömda insatser och vad som är generella insatser.

Det är viktigt att policydokumentet knyter an till Vårdighetsutredningens betänkande "Värdigt liv i äldreomsorgen" (SOU 2008:51) och den lagändring i Socialtjänstlagen som förväntas komma 2010. I utredningen står det bland annat att de som har stöd från äldreomsorgen ska, så långt det är möjligt, kunna leva utifrån sin identitet och personlighet och att stödet ska utformas så den äldre har möjlighet att leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. De äldres och deras närståendes inflytande över vilka hjälpinsatser som behövs, hur de bör utföras, när och av vem eller vilka har grundläggande betydelse i detta sammanhang.

Biståndshandläggaren, anhörigkonsulenten och kontaktpersonen är viktiga nyckelfunktioner i kontakten med anhöriga. Det bör tydliggöras vem som ansvarar för att upprätta och revidera den föreslagna stödplanen.

I Socialtjänstlagen finns det ingen åldersgräns för anhörigstödet. Förvaltningen ser gärna att stadens anhörig/närståendepolicy omfattar anhöriga/närstående som vårdar vuxen person, oavsett om personen är under eller över 65 år. Skärholmens stadsdelsförvaltning har för avsikt att undersöka möjligheterna att utveckla anhörigstödet så att det också omfattar anhöriga till personer med funktionsnedsättning med flera.

Som framgår av förslaget till anhörig- och närståendepolicy kan den som vårdar anhörig/närstående enligt stadens nuvarande riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) bland annat beviljas avgiftsfri avlösning i hemmet upp till fyra timmar per vecka. I det nu presenterade förslaget till anhörig-/närståendepolicy föreslås ingen ändring i riktlinjerna vad gäller avlösning. Förvaltningen anser att det behövs en större flexibilitet som gör det möjligt att ”spara ihop” timmar för avlösning, till exempelvis varannan vecka eller en gång per månad.

Äldreförvaltningen beräknar att stadsdelsförvaltningarna använder stimulansmedel för att täcka kostnader för anhörigstödet. Så länge det finns stimulansmedel för ändamålet är detta görligt men om den möjligheten försvinner är det viktigt att kommunfullmäktige avsätter medel för anhörigstödet i stadsdelarnas budget.

Bilagor

1. Äldrenämndens beslut om Anhörig/närståendepolicy för Stockholms äldreomsorg, protokollsutdrag § 7 ur äldrenämndens sammanträde den 15 december 2009
2. Äldreförvaltningens förslag till anhörig/närståendepolicy för Stockholms äldreomsorg